

UDKAST TIL TALE

Udkast til tale til brug for mødet i Folketingets Europaudvalg den 5. november 2010 forud for rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 8.-9. november 2010.

[Indledning]

På mandag og tirsdag holdes der i Bruxelles rådsmøde om retlige og indre anliggender. Udvalget har modtaget et samlenotat om sagerne på rådsmødet, og jeg kan oplyse, at alle sagerne på dagsordenen for RIA-rådsmødet forelægges til orientering.

Rådsmødet er det andet formelle rådsmøde under det belgiske formandskab. Det næste og sidste formelle rådsmøde under det nuværende formandskab afholdes allerede i begyndelsen af december, så det varer kun få uger, før jeg igen skal forelægge en rådsmødedagsorden her i udvalget.

Selv om der er en del punkter på dagsordenen, er der på ingen måde tale om et ”tungt” rådsmøde. Mange af punkterne er endnu ikke så ”modne”, at der er udsigt til, at der kan opnås politisk enighed. Det gælder f.eks. de fire lovgivningsinitiativer, dvs. direktiv- eller forordningsforslag, der er sat på dagsordenen.

Jeg vil i det følgende koncentrere mig om de væsentligste af sagerne, men udvalget er naturligvis velkommen til også at spørge til de sager, som jeg ikke selv nævner. Jeg kan i øvrigt nævne, at dagsordenens punkt 8, der drejer sig om et forhandlingsmandat til Kommissionen til påbegynde forhandling om en overordnet aftale om databeskyttelse, er taget af rådsmødedagsordenen. Det samme gælder punkt 10, der

drejer sig om et seminar om international familiemægling i tilfælde af internationale børnebortførelser.

[Generelt om forbeholdet]

Som jeg flere gange før har redegjort for her i udvalget, blev samarbejdet om politi og strafferet med Lissabon-traktaten en del af det overstatslige samarbejde. Det indebærer bl.a., at samarbejdet om politi og strafferet i dag er omfattet af det danske retsforbehold med den virkning, at Danmark ikke vil kunne medvirke til vedtagelsen af ny EU-lovgivning om politi og strafferet. Det betyder f.eks., at Danmark ikke vil kunne deltage i vedtagelsen af dagsordenens punkt 1, 3 og 7, der drejer sig om 3 direktivforslag om henholdsvis retten til information under straffesager, en europæisk efterforskningskendelse og bekæmpelse af IT-kriminalitet.

Man kan spørge, om regeringen vil tage initiativ til, at Danmark trods forbeholdet bliver omfattet af de forbeholdsramte forslag? Mit svar herpå er, at vi først og fremmest må vente og se, hvad det endelige resultat af forhandlingerne bliver.

For flere af de forbeholdsramte forslag er netop blevet fremsat, og det er ikke muligt at forudsige, hvordan den endelige retsakt kommer til at se ud. Når vi kender indholdet heraf – og hvis det danske retsforbehold fortsat eksisterer til den tid – vil vi i Justitsministeriet meget nøje vurdere, om der vil være behov for helt eller delvist at gennemføre retsakten i dansk ret.

I nogle tilfælde er det ikke muligt ensidigt at gennemføre forslaget i dansk ret. Det er f.eks. tilfældet, når et direktiv bygger på princippet om gensidig anerkendelse. Et eksempel herpå er dagsordenens punkt 3, der drejer sig om et direktivforslag til en europæisk efterforskningskendelse i straffesager.

Her er den eneste mulighed for, at Danmark fuldt ud bliver omfattet af direktivet, at der indgås en såkaldt parallelaftale mellem EU og Danmark. Om regeringen vil arbejde for at opnå en sådan aftale, er det endnu for tidligt at sige noget om, men vi vil også på dette punkt nøje undersøge behovet herfor, når vi kender det endelige forhandlingsresultat.

Det skal dog understreges, at hvis Danmark måtte ønske en parallelaftale, vil det være op til EU at vurdere, om et sådant ønske kan imødekommes. Det vil i den forbindelse indgå, om det vil være fordelagtigt for EU og de øvrige medlemsstater, at Danmark bliver omfattet af direktivet. Erfaringerne har i øvrigt vist, at det er en ganske omfattende og ofte langsommelig proces at forhandle sådanne parallelaftaler.

[Ret til information under straffesager]

Dagsordenens punkt 1 drejer sig om et direktivforslag om ret til information under straffesager.

Sagen blev nævnt for udvalget forud sidste rådsmøde, hvor direktivforslaget blev præsenteret for ministrene. På dette rådsmøde forventes der en orienterende debat om af forslaget.

Som jeg nævnte sidste gang, jeg var her i udvalget, skal forslaget regulere myndighedernes forpligtelse til at informere om, hvilke rettigheder man efter national ret har som mistænkt eller tiltalt i en straffesag. De rettigheder, som myndighederne efter forslaget skal informere om, er ret til advokatbistand, ret til information om tiltalen, ret til aktindsigt, ret til tolkning og oversættelse, ret til at blive stillet for en domstol og – som noget nyt i forhold til den sidste forelæggelse – retten til tavshed.

Et af de temaer, som vi bl.a. skal drøfte på rådsmødet, er adgangen til aktindsigt i straffesagen. Det har vist sig, at det ikke er helt let at opnå enighed om en bestemmelse, der regulerer en sigtets eller tiltaltes adgang til at få aktindsigt under straffesagen.

Vi vil fra dansk side i lighed med en række andre lande lægge vægt på, at forslaget bliver formuleret på en måde, der anerkender og tilgodeser medlemslandenes forskellige retlige traditioner. Med andre ord ser vi gerne, at aktindsigtsreglerne formuleres så bredt og smidigt, at der ikke er behov for fundamentale ændringer af de forskellige nationale ordninger.

[Status for gennemførelsen af Prüm-afgørelsen]

Dagsordenens punkt 2 drejer sig om status for gennemførelsen af den såkaldte Prüm-afgørelse. For et par år siden vedtog EU Prüm-afgørelsen, hvorefter en EU-medlemsstat får en begrænset adgang til de andre medlemsstaters dna- og fingeraftryksregistre og online-adgang til oplysninger i køretøjsregistre.

Medlemsstaterne skal senest i slutningen af august 2011 have gennemført de tekniske foranstaltninger, der er nødvendige for, at systemet kan fungere i praksis. Det drejer sig om at udvikle it-systemer, der kan sikre, at de øvrige 26 medlemsstater har adgang til henholdsvis dna- og fingeraftryks- og motorkøretøjregistret.

Selv om den tekniske implementeringsfrist endnu ikke er udløbet, har det belgiske formandskab valgt at sætte fokus på sagen, sådan at vi allerede nu kan få et indtryk af status for medlemsstaternes bestræbelser på at gennemføre afgørelsen.

Og hvad er status så? Den er desværre, at en række lande sandsynligvis ikke kan overholde fristen. Det er ærgerligt, og det er endnu mere beklageligt, at Danmark er

blandt disse lande. Vi gennemførte Prüm-afgørelsen i dansk ret i 2008, men den tekniske gennemførelse har desværre vist sig at være meget vanskelig. Det skyldes bl.a., at det har vist sig at være overordentlig dyrt at få udviklet de nødvendige tekniske systemer, men Rigspolitiet arbejder for tiden meget intensivt med sagen. Jeg er bekendt med, at Rigspolitiet vil inddrage erfaringer fra de lande, der er længere fremme med at udvikle systemerne, og det er også muligt, at Rigspolitiet vil kunne trække på viden og ressourcer, som Europol stiller til rådighed.

På det kommende rådsmøde er det tanken, at vi skal overveje, hvordan EU kan understøtte medlemsstaternes tekniske implementering af Prüm-afgørelsen. Der er bl.a. stillet forslag om etablering af en helpdesk og mobile kompetencehold. Det er forslag, som vi fra dansk side varmt kan støtte.

[Den europæiske efterforskningskendelse]

Punkt 3 på dagsordenen drejer sig om et direktivforslag til en europæisk efterforskningskendelse.

Dette er nyt forslag, men udvalget har tidligere modtaget et grundnotat.

Formålet med forslaget er at indføre et samlet system for medlemsstaternes anmodninger om retshjælp til indsamling og fremskaffelse af bevismateriale, der befinder sig i en anden medlemsstat.

Direktivforslaget vil i vidt omfang erstatte de eksisterende regler om retshjælp i f.eks. den europæiske retshjælpskonvention og Schengen-konventionen. Forslaget adskiller sig fra disse konventioner ved at bygge på princippet om gensidig anerkendelse, der kendes fra bl.a. den europæiske arrestordre. Princippet om gensidig anerkendelse indebærer, at medlemsstaterne som udgangspunkt er forpligtede til at aner-

kende og fuldbyrde en europæisk efterforskningskendelse, medmindre der foreligger en afslagsgrund.

Direktivforslaget omfatter retshjælp til langt de fleste typer af efterforskningskridt som f.eks. afhøring, edition, ransagning og beslaglæggelse mv. Enkelte særlige foranstaltninger som f.eks. fælles efterforskningshold og visse former for aflytning af telekommunikation er dog ikke omfattet af det foreliggende forslag.

Der er lagt op til, at vi på ministermødet skal diskutere en række overordnede spørgsmål. Dette gælder bl.a., om direktivet skal indeholde en kategorisering af de forskellige typer af efterforskningskridt, om udstederlandet skal foretage en forudgående vurdering af nødvendigheden af, at der udstedes en efterforskningskendelse i den konkrete sag – også kaldet en proportionalitetstest – og om det skal være muligt at afslå efterforskningskridt, som ikke ville kunne gennemføres i en tilsvarende national sag.

Jeg vil dog her gerne gøre opmærksom på, at drøftelserne af forslaget fortsat er i de indledende stadier, men fra dansk side vil vi forsøge at arbejde for, at instrumentet bliver så smidigt, effektivt og praktisk anvendeligt som muligt.

Hvis det danske retsforbehold består, når forslaget skal vedtages, vil Justitsministeriet som nævnt indledningsvist nøje vurdere, om der vil være behov for at arbejde for at en parallelaftale med det forbehold, at vi altså ikke på forhånd nødvendigvis kan forvente, at en sådan ansøgning vil blive imødekommet, og at det i givet fald vil være en langsommelig proces.

[SIS II]

Dagsordenens punkt 6 drejer sig om anden generation af Schengen-informationssystemet, det såkaldte ”SIS II”, som udvalget jo flere gange tidligere har hørt om.

På sidste rådsmøde i oktober fik ministrene forelagt Kommissionens overordnede tidsplan og samlede budgetoverslag for projektet. Det forventes, at der på rådsmødet i næste uge endnu en gang bliver givet en orientering om projektets status og den videre udvikling af systemet.

Som jeg tilkendegav ved forelæggelsen i oktober, er vi fra dansk side tilfredse med, at der nu er præsenteret en tidsplan og et budgetoverslag, og vi håber nu meget, at det vil være den nødvendige fremdrift i projektet.

På grund af forsinkelsen af SIS II-projektet har det været nødvendigt at ændre det retlige grundlag for projektet. Det drejer sig om to forordninger, som blev vedtaget i juni i år. Jeg har tidligere sendt et grundnotat om sagen over til udvalget. Da der er tale om en udbygning af Schengen-reglerne, har Danmark mulighed for at benytte sig af opt-in muligheden i protokollen om Danmarks stilling. Jeg vil benytte lejligheden til at orientere udvalget om, at det er Justitsministeriets hensigt at gøre dette snarest.

[Bekæmpelse af IT-kriminalitet]

Punkt 7 på dagsordenen er et forslag til et direktiv om angreb på informationssystemer og ophævelse af Rådets rammeafgørelse om angreb på informationssystemer fra 2005.

Dette er også et nyt forslag, som forventes at blive præsenteret for på rådsmødet.

Den overordnede hensigt med forslaget er at sikre yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om angreb på informationssystemer. Direktivforslaget bygger således videre på den eksisterende rammeafgørelse og Europarådets konvention om IT-kriminalitet.

Med direktivforslaget foreslås der en yderligere tilnærmelse af medlemsstaternes kriminalisering af visse former for IT-kriminalitet, strafferammer og regler om straffmyndighed. Desuden indeholder forslaget regler om informationsudveksling og indsamling af statistiske oplysninger.

Der lægges op til, at medlemsstaterne forpligtes til at kriminalisere bl.a. hacking, sletning, beskadigelse og andre lignende hindringer for anvendelsen af et informationssystem, uretmæssig opfangning af ikke-offentlige dataoverførsler samt besiddelse og udbredelse af anordninger og programmer, der kan anvendes til at udføre sådanne strafbare handlinger. Denne udvidelse af kriminelle handlinger svarer til den gældende Europarådskonvention, som allerede er gennemført i dansk ret.

Der er som sagt tale om et helt nyt forslag, der kun i meget begrænset omfang har været drøftet i Bruxelles. Der kommer derfor efter alt at dømme til at gå lang tid, før forslaget er klar til vedtagelse. Hvis det danske retsforbehold til den tid stadig består, vil vi som sagt nøje vurdere, om der vil være behov for helt eller delvist at gennemføre direktivet i dansk ret.

[Markedsføring og brug af sprængstofprækursorer]

Punkt 9 på dagsordenen drejer sig om et forordningsforslag om markedsføring og brug af såkaldte sprængstofprækursorer.

Der er også her tale om et nyt forslag, som jeg netop har oversendt udvalget et grundnotat om.

Forslaget har endnu ikke været drøftet på arbejdsgruppeniveau, og det forventes da også, at forslaget alene vil blive præsenteret på rådsmødet.

I modsætning til flere af de andre forslag, som jeg har orienteret udvalget om i dag, er der her tale om et forslag, som ikke er omfattet af det danske forbehold. Forslaget tager sigte på at regulere privatpersoners adgang til visse kemiske stoffer, og der er således tale om en regulering inden for traktatens bestemmelser om det indre marked.

Formålet med forslaget er at begrænse privatpersoners adgang til visse kemiske stoffer for at mindske risikoen for, at disse stoffer misbruges til at fremstille hjemmelavede sprængstoffer. Forslaget indeholder derfor regler om, at bestemte kemiske stoffer som udgangspunkt ikke må sælges eller overdrages til privatpersoner. Det foreslås imidlertid, at der etableres en licensordning, så der er ikke tale om et totalforbud.

Til gengæld stiller forslaget krav om, at aktører, der handler med de pågældende stoffer, skal registrere det salg, som de foretager til licenshavere.

Aktørerne pålægges herudover også en forpligtelse til at indberette mistænkelige transaktioner med stoffer omfattet af forordningen til de relevante myndigheder, ligesom der også skal ske indberetning af tyveri af de pågældende stoffer.

Forslaget er bl.a. blevet til på baggrund af arbejdet i en ekspertgruppe under Kommissionen, der blev nedsat som opfølgning på Rådets handlingsplan om øget sikkerhed med eksplosivstoffer fra 2008. Fra dansk side har man i ekspertgruppen bidraget med erfaringer på området, og de danske regler om eksplosivstoffer, der blev udstedt som

opfølgning på regeringens egen handlingsplan for terrorbekæmpelse fra 2005, har været med til at danne inspiration for Kommissionens arbejde med forordningsforslaget.

Set med regeringens briller er der tale om et vigtigt forslag, som vi overordnet er positive overfor. Dermed ikke være sagt, at vi fra dansk side ikke har bemærkninger til forslaget. Men jeg er glad for, at det nu er fremsat, så der kan blive taget hul på forhandlingerne, og vi i sidste ende forhåbentlig kan få vedtaget et regelsæt, der kan begrænse muligheden for at fremstille hjemmelavede bomber og dermed bidrage til et højt sikkerhedsniveau i hele EU.

Der er som sagt tale om et helt nyt forslag, som på nuværende tidspunkt alene forventes præsenteret i Rådet. Jeg vil naturligvis vende tilbage til sagen over for udvalget på et senere tidspunkt.

Tak.